

1. אין קורין פרשת ביכורים בהבאתם, לפי שצריך שהבצירה וגמר ההבאה תהינה באדם אחד — כן שיטת רשב"ם, אבל לר"ת (ועוד), אין משנה מי בצר אלא רק שהלקיחה מהבית וגמר ההבאה יהיו באדם אחד. (עוד כתבו התוס', בשם רבנו חיים כהן), שזה שמביא ואינו קורא, דוקא אם מלכחילה בצר על דעת לשלחם ע"י אחר, אבל בלא"ה — כיון שנראו לקריאה ונדחו — נדחו, וירקבו).
2. השליח אינו קורא, שאין יכול לומר 'אשר נתת לי' (משנה ביכורים א,ה). והבעלים — לרשב"ם קורא, ולתוס' (עפ"י הירוש') — אינו קורא.

דף פב

קלח. הקונה שני אילנות בתוך שדה חברו, או הקונה שלשה אילנות — מה דינו לענין הנידונים דלהלן:

- א. ענפים היוצאים מן הגזע או מן השרשים — למי הם.
- ב. קניית קרקע תחתיהם ביניהם ומחוצה להם.
- ג. זכות 'דרך' בתוך שדה חברו, כדי להגיע לאילנותיו.

א. הקונה שני אילנות (לחכמים), לא קנה קרקע, העולה מן הגזע — שלו, אלא שאם עלה סמוך לקרקע — צריך לקוצצו, שמה תעלה הקרקע שירטון וייראו כשלש, ויטען שקנה קרקע. העולה מן השרשים — של בעל הקרקע. ובדקל ודומיו, שאין דרכו להוציא מהגזע — כל העולה שייך למוכר.

הקונה שלשה אילנות — קנה קרקע, ולכך כל העולה בין מן הגזע בין מן השרשים — שייך לקונה. (ולמאי דסבר רב זביד, בכל מכירה סתמית של שני אילנות, כיון שלכשייבשו אין לו זכות ליטע עוד, הרי הוא מסיח דעתו מכל היוצא, ואף היוצא מן הגזע — של המוכר. — כן פירש רשב"ם. ור"ח פי' בע"א. ורב פפא דחה דבריו).

ב. הקונה שני אילנות — לדעת חכמים לא קנה קרקע, אלא כל צרכי שימוש בעץ הרי הם כמושאלים לו, ורשאי לדרוך סביבות האילנות וללקט פירותיו (והמוכר אינו רשאי לזרוע שם. ריטב"א, טור), וכן אם הגדילו הענפים ופשטו למרחק וצילם מזיק לבעל השדה — אינו חייב לשפותם, כי הכל משועבד לאילן. ואם יבש האילן — אינו נוטע אחר תחתיו.

הקונה שלשה אילנות — קנה את הקרקע שתחתיהם וביניהם. ואף הקרקע שמסביבות נופם — כמלא אורה וסלו, ובאותו שטח של 'אורה וסלו' — אף אחד מהם אינו רשאי לזרועו. (כן הסיק אביי, דלא כרב יוסף. ותניא כוותיה). ואם הגדילו הענפים מעבר לאותו שטח — חייב לקוץ, כדי שלא יזיק לבעל השדה שמסביב. (וזה אפילו לפי דעת רבי עקיבא ש'מוכר בעין יפה מוכר'. כן אמר רנב"י. ורבא סבר שלר"ע לא ישפה. ואם יש ירכוח בין המוכר לקונה אם הגדילו — על הלוקח להוכיח. רמב"ן, ומובא בפוסקים רטו).

ג. הקונה שני אילנות — יש לו דרך, ששעבד לו כל צרכיו הנדרשים לאילן (כנ"ל). שלשה אילנות — לחכמים הסוברים 'מוכר בעין רעה' — אין לו דרך. ולר"ע (וכן הלכה) — יש לו דרך.

לדעת ר' מאיר — הקונה שני אילנות דינו כקונה שלשה לכל מילי. (וכל הסיפא דמתניתין 'העולה מן הקרקע...') הכל חוזר לדעת חכמים. רשב"א וריטב"א — 'זפשוט'.

דף פג

- קלט.** א. באלו אופנים הקונה ג' אילנות לא קנה קרקע, ובאלו אופנים — ספק?
ב. המוכר ג' אילנות (וקרקע שביניהם) — האם קנה נטיעות או עצים אחרים שביניהם?

א. כששלושת האילנות מרוחקים יותר מדי, (לרבי יהודה, וכן דעת ר"נ ואביי, וכן הסיק רבא להלכה — ט"ז אמה. כן שיטת רשב"ם, ולהתוס' רק למעלה מט"ז). ולדעת ר' מאיר ור' שמעון — שמונה אמות, וכן דעת (רב יהודה ור' יוסף), או צפופים יותר מדי (פחות מד"א — לדעה אחת (וכן הלכה), או פחות מח' אמות לדעה אחרת) — לא קנה עמם קרקע.

וכשהוא מודד — מן הגזע, באמצעו. (רשב"ם. ולתוס' — ממקום הרחב). לשמואל (כמה ראשונים גרסו 'ר' יוחנן') — לא קנה קרקע אלא בשעומדים כחצובה, שהקרקע שביניהם אינה נוחה לזריעה, אבל כשורה — לא, (וכן הלכה).

קנה אילנות בזה אחר זה — לא קנה קרקע. קנה צמחים קוצניים שאינם חשובים, כסנאים ואטדים — לא קנה קרקע. (והרמב"ם והשו"ע השמיטו). ויש פוסקים שהוא הדין בכל אילנות קטנים — לא קנה קרקע — ע' טור בשם ר' יונה.

מכר לו שנים בתוך שדהו ואחד על המיצר, או שנים בתוך שלו ואחד בתוך של חברו (וה"ה להפך. תשב"ץ). וכן אם מפסיק בין האילנות בור, אמת המים, רשות הרבים, שורת דקלים — כל אלו עלו ב'תיקו'. (ומספק — לא קנה קרקע. רטז, ג).

ב. כשקנה קרקע, קנה גם אילנות קטנים שביניהם. וגם הארז שהיה בשעת מכירה — קנהו (רשב"ם. והטור כתב 'אילנות קטנים שביניהם' ועב"י).

דפים פג — פד

קמ. המוכר חפץ לחברו, ונתאנה אחד מן הצדדים, (אם ע"י טעות במחיר, אם ע"י טעות בגופו של החפץ) — באופן שזה שנתאנה יכול לחזור בו מן המקח, ועתה הוקר או הוול המחיר, לטובת הצד המתאנה — האם יכול המאנה לחזור בו מן המקח?

רב חסדא אמר שהמאנה אינו יכול לחזור בו. (ואולם הוא דיבר באונאת שתות, שתות מקח או שתות מעות, אבל כתבו הפוסקים (ע' רא"ש; חו"מ רכו, י"א) שהוא הדין לדידן באונאת יתר על שתות, ואפילו לשיטת הפוסקים (שם ד) בעלמא שבאונאה של 'ביטול מקח' יכול גם המאנה לחזור בו — כאן שהשתנה המחיר לטובת המתאנה, מניחים שודאי נתרצה, ושוב א"א לצד שכנגד לחזור. פוסקים. וריב"ם חילק בין אם המתאנה תובע אונאתו, שאז יכול המאנה לחזור בו, ובין אם אינו תובע).

דף פר

קמא. יין וחומץ — שני מינים הם או מין אחד?

נחלקו בדבר רבי ורבנן — לרבי, שני מינים הם, ואם תרם מזה על זה — אין תרומתו תרומה, (וכן לענין הודאה ממין הטענה — אין כאן. רשב"ם). ולרבנן — מין אחד הם, ואם תרם מזה על זה (וידע שזה יין וזה חומץ. עתוס') — תרומתו תרומה. (אע"פ שאסור לעשות כן לכתחילה, לתרום מן הרע על היפה. וערמב"ן). ואולם לענין מקח טעות — לדעת כולם, שניהם יכולים לחזור, דאיכא דניח"ל בחמרא ואיכא דניח"ל בחלא, ואין זה דומה לחטים יפות ורעות.